II

(Nelegislatívne akty)

NARIADENIA

NARIADENIE RADY (EÚ) 2022/1369

z 5. augusta 2022

o koordinovaných opatreniach na zníženie dopytu po plyne

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 122 ods. 1,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

(1) Ruská federácia, ktorá je hlavným externým dodávateľom plynu do Únie, spustila vojenskú agresiu voči Ukrajine, zmluvnej strane Energetického spoločenstva. Eskalácia ruskej vojenskej agresie proti Ukrajine od februára 2022 viedla k výraznému poklesu dodávok plynu ako zámernému pokusu použiť dodávky plynu ako politickú zbraň. Toky plynu z Ruska cez Bielorusko sa zastavili a dodávky plynu cez Ukrajinu neustále klesajú. Celkové toky plynu z Ruska teraz nedosahujú ani 30 % priemeru tokov plynu v období rokov 2016 – 2021. Uvedené zníženie dodávok má za následok historicky vysoké a nestále ceny energie, čo prispieva k inflácii a vytvára riziko ďalšieho hospodárskeho poklesu v Európe.

(2) V tejto súvislosti Komisia v nadväznosti na svoje oznámenie z 8. marca 2022 s názvom „REPowerEU: spoločné európske pravidlá pre cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu“ predstavila 18. mája 2022 plán REPowerEU s cieľom čo najskôr ukončiť závislosť Únie od ruských fosílnych palív, najneskôr však do roku 2027. Na dosiahnutie uvedeného cieľa sa v pláne REPowerEU stanovujú opatrenia týkajúce sa úspor energie a energetickej efektívnosti a navrhuje sa urýchlené zavádzanie čistej energie s cieľom nahradiť fosílne palivá v domácnostiach, priemysle a pri výrobe energie. Ďalšie opatrenia na strane ponuky by mohli okrem iného zahŕňať lepšiu koordináciu nákupov plynu a uľahčovanie spoločných nákupov na medzinárodnom trhu s plynom európskymi účastníkmi trhu s plynom, ako aj najlepšie úsilie o zachovanie kapacít na výrobu elektriny, ktoré nie sú závislé od dodávok dovážaného plynu.

(3) Únia prijala ďalšie opatrenia na zvýšenie úrovne svojej pripravenosti na prerušenie dodávok plynu. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1032 ([1]) bolo prijaté s cieľom zabezpečiť naplnenie podzemných zásobníkov plynu na nadchádzajúce zimné sezóny.

(4) Navyše, vo februári 2022 a v máji 2022 Komisia vykonala hĺbkové preskúmanie všetkých národných núdzových plánov, ako aj hĺbkový monitoring stavu bezpečnosti dodávok energie. Opatrenia prijaté Úniou od februára 2022 boli navrhnuté tak, aby bolo možné úplne prestať používať ruský plyn do roku 2027 a znížiť riziká vyplývajúce z ďalšieho závažného prerušenia dodávok.

([1]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1032 z 29. júna 2022, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2017/1938 a (ES) č. 715/2009, pokiaľ ide o uskladňovanie plynu (Ú. v. EÚ L 173, 30.6.2022, s. 17).

(5) Nedávna eskalácia prerušenia dodávok plynu z Ruska však poukazuje na značné riziko, že Rusko môže v blízkej budúcnosti úplne zastaviť dodávky plynu, a to náhle a jednostranne. Únia by preto mala takéto riziko predvídať a v duchu solidarity by sa mala pripraviť na to, že dodávky plynu z Ruska môžu byť kedykoľvek úplne prerušené. Na predvídanie ďalšieho narušenia a na posilnenie odolnosti Únie proti budúcim otrasom je potrebné okamžité proaktívne opatrenie. Koordinované kroky na úrovni Únie môžu predísť vážnym škodám v hospodárstve a pre občanov v dôsledku možného prerušenia dodávok plynu.

(6) Súčasný právny rámec pre bezpečnosť dodávok plynu stanovený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 ([2]) sa primerane nevenuje prerušeniam zo strany významného dodávateľa plynu trvajúcim viac ako 30 dní. Nedostatočný právny rámec upravujúci takéto prerušenie vedie k riziku nekoordinovaných opatrení členských štátov, čo ohrozuje bezpečnosť dodávok v susedných členských štátoch a môže ešte viac zaťažiť priemysel a spotrebiteľov Únie.

(7) Vo svojom uznesení zo 7. apríla 2022 o záveroch zasadnutia Európskej rady z 24. - 25. marca 2022 Európsky parlament požaduje predloženie plánu na ďalšie zaistenie bezpečnosti dodávok energie do Únie v krátkodobom horizonte. Európska rada na svojich zasadnutiach 31. mája a 23. júna 2022 požiadala Komisiu, aby urýchlene predložila návrhy na zlepšenie pripravenosti na možný veľký výpadok dodávok v snahe zabezpečiť cenovo dostupné dodávky energie. Komisia v nadväznosti na uvedenú žiadosť Európskej rady skúma spoločne s medzinárodnými partnermi Únie spôsoby obmedzenia rastúcich cien energií vrátane uskutočniteľnosti zavedenia dočasných dovozných cenových stropov vo vhodných prípadoch. Komisia nad rámec uvedenej žiadosti tiež pokračuje v práci na optimalizácii fungovania európskeho trhu s elektrinou vrátane vplyvu cien plynu naň, aby bol lepšie pripravený zvládnuť budúcu nadmernú cenovú volatilitu, ponúkal cenovo dostupnú elektrinu a v plnej miere vyhovoval dekarbonizovanému energetickému systému pri súčasnom zachovaní integrity jednotného trhu, stimulov na zelenú transformáciu, bezpečnosti dodávok a zamedzení neprimeraným rozpočtovým nákladom.

(8) Článok 122 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie umožňuje Rade na návrh Komisie a v duchu solidarity medzi členskými štátmi rozhodnúť o vhodných opatreniach z hľadiska hospodárskej situácie, a to predovšetkým, ak sa vyskytnú vážne ťažkosti v dodávke určitých produktov, najmä v oblasti energetiky. Riziko úplného zastavenia dodávok ruského plynu do konca roka 2022 predstavuje takúto situáciu.

(9) Vzhľadom na bezprostredné riziko prerušenia dodávok plynu do Únie by členské štáty mali teraz prijať opatrenia na zníženie svojho dopytu pred zimnou sezónou 2022-23. Takéto dobrovoľné zníženie dopytu by prispelo najmä k naplneniu uskladňovacích kapacít, ktoré by sa do konca zimnej sezóny 2022-23 nevyčerpali a umožnili by tak členským štátom zvládnuť prípadné chladné obdobia vo februári a v marci 2023, a uľahčilo by naplnenie uskladňovacích kapacít s cieľom zabezpečiť primeranú úroveň bezpečnosti dodávok na zimnú sezónu 2023-24. Zníženie dopytu po plyne takisto pomôže zabezpečiť primerané dodávky a znížiť ceny energií v prospech spotrebiteľov v Únii. Opatrenia na zníženie dopytu prijaté na úrovni Únie budú preto prínosné pre všetky členské štáty, keďže znížia riziko závažnejšieho vplyvu na ich hospodárstva.

(10) Objem dobrovoľného zníženia dopytu zohľadňuje objemy dopytu po plyne, ktoré by boli v prípade úplného prerušenia ruských dodávok plynu vystavené riziku nedodania. Úsilie o zníženie by malo byť rovnaké pre všetky členské štáty na základe porovnania s priemernou spotrebou každého členského štátu za posledných päť rokov.

(11) Dobrovoľné opatrenia na zníženie dopytu nemusia byť samy osebe dostatočné na zaistenie bezpečnosti dodávok a fungovania trhu. S cieľom urýchlene riešiť špecifické problémy súvisiace s momentálnym a očakávaným závažným zhoršením výpadkov dodávok plynu a zabrániť narušeniam medzi členskými štátmi by sa preto mal zriadiť nový nástroj, ktorým by sa zaviedla možnosť povinného zníženia dopytu po plyne pre všetky členské štáty. Mal by začať fungovať v dostatočnom predstihu pred jeseňou 2022. V rámci takéhoto nástroja by Rada mohla na návrh Komisie vyhlásiť prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia stav pohotovosti Únie. Prenesenie vykonávacej právomoci na Radu primerane zohľadňuje politickú povahu rozhodnutia zaviesť povinnosť

([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 z 25. októbra 2017 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 994/2010 (Ú. v. EÚ L 280, 28.10.2017, s. 1).

spočívajúcu v povinnom znížení dopytu v celej Únii a jeho horizontálne dôsledky pre členské štáty. Komisia by sa pred predložením takého návrhu mala poradiť s príslušnými rizikovými skupinami uvedenými v prílohe I k nariadeniu (EÚ) 2017/1938 (ďalej len „rizikové skupiny“) a Koordinačnou skupinou pre plyn zriadenou uvedeným nariadením. Stav pohotovosti Únie by mal byť vyhlásený len v prípade, keď sa dobrovoľné opatrenia na zníženie dopytu ukážu ako nedostatočné na odstránenie rizika závažného výpadku dodávok. Päť alebo viacero príslušných orgánov členských štátov, ktoré vyhlásili národnú pohotovosť podľa článku 11 ods. 1 písm. b) nariadenia (EÚ) 2017/1938, by mali mať možnosť požiadať Komisiu o predloženie návrhu Rade na vyhlásenie stavu pohotovosti Únie.

(12) Stav pohotovosti Únie by mal slúžiť ako úroveň krízovej situácie špecifická pre Úniu, ktorá by mala aktivovať povinné zníženie dopytu nezávisle od národných úrovní krízovej situácie podľa článku 11 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2017/1938. Po vyhlásení stavu pohotovosti Únie by mali členské štáty znížiť svoju spotrebu plynu vo vopred stanovenom období. Objem povinného zníženia dopytu zohľadňuje objemy dopytu po plyne, ktoré by mohli byť ohrozené v prípade úplného prerušenia ruských dodávok plynu do Únie, a v plnej miere by mal zohľadňovať akékoľvek zníženie dopytu, ktoré sa už dosiahlo. Objem povinného zníženia dopytu by mal zohľadňovať aj úroveň naplnenia zásobníkov oznámenú podľa článku 6d ods. 1 a 2 nariadenia (EÚ) 2017/1938, vývoj v súvislosti s diverzifikáciou zdrojov plynu vrátane dodávok skvapalneného zemného plynu (ďalej len „LNG“) a vývoj v súvislosti so zameniteľnosťou palív v Únii.

(13) Zníženie dopytu, ktoré členské štáty dosiahnu pred vyhlásením stavu pohotovosti Únie, sa odrazí v objeme povinného zníženia dopytu.

(14) Vzhľadom na výrazné narušenia vnútorného trhu, ku ktorým pravdepodobne dôjde v prípade nekoordinovaných reakcií členských štátov na potenciálne alebo skutočné ďalšie prerušenie ruských dodávok plynu, je nevyhnutné, aby všetky členské štáty obmedzili svoj dopyt po plyne v duchu solidarity. Všetky členské štáty by preto mali dosiahnuť dobrovoľné a povinné ciele zníženia dopytu. Hoci niektoré členské štáty by mohli pocítiť účinky prerušenia ruských dodávok plynu viac, negatívne zasiahnuté by mohli byť všetky členské štáty a všetky by mohli prispieť k obmedzeniu hospodárskych škôd spôsobených takýmto prerušením, či už uvoľnením ďalších objemov plynu cez plynovody alebo prostredníctvom dodávok LNG, ktoré môžu využívať členské štáty s výrazným deficitom plynu, pozitívnym vplyvom na ceny plynu, ktorý pravdepodobne bude mať zníženie dopytu, alebo tým, že sa zabráni narušeniu trhu nekoordinovanými a protichodnými opatreniami na zníženie dopytu. Toto nariadenie preto vyjadruje zásadu energetickej solidarity, ktorú nedávno potvrdil Súdny dvor ako základnú zásadu práva Únie ([3]).

(15) Niektoré členské štáty však z dôvodu ich osobitnej geografickej alebo fyzickej situácie, ako je chýbajúca synchronizácia s európskou elektrizačnou sústavou alebo ich chýbajúce priame prepojenie s prepojenou plynárenskou sieťou iného členského štátu, nie sú schopné uvoľniť významné objemy potrubného plynu v prospech ostatných členských štátov. Členské štáty by preto mali dostať možnosť uplatniť jeden alebo viacero dôvodov na obmedzenie ich povinností spočívajúcich v povinnom znížení dopytu. Dotknuté členské štáty by sa mali zaviazať, že vynaložia všetko úsilie na čo najskoršie odstránenie nedostatkov v prepojení.

(16) Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 347/2013 ([4]) sa zavádza rámec pre spoluprácu členských štátov a príslušných zainteresovaných strán v regionálnom prostredí na rozvoji lepšie prepojených energetických sietí, najmä s cieľom prepojiť regióny, ktoré sú v súčasnosti izolované od európskych trhov s energiou, posilniť existujúce a podporovať nové cezhraničné prepojenia. Cezhraničné prepojenia výrazne prispievajú k bezpečnosti dodávok. Vzhľadom na súčasné narušenie dodávok plynu z Ruska zohrávajú takéto cezhraničné prepojenia kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní fungovania vnútorného trhu s energiou a pri distribúcii plynu do iných členských štátov v duchu solidarity. V tejto súvislosti by členské štáty mali pokračovať vo svojom úsilí o lepšiu integráciu svojich sietí, a to aj posúdením možného zvýšenia kapacity nových cezhraničných prepojení v súlade s cieľmi nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/869 ([5]).

([3]) Rozsudok Súdneho dvora z 15. júla 2021, *Nemecko/Poľsko*, C-848/19 P, ECLI:EU:C:2021:598.

([4]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 347/2013 zo 17. apríla 2013 o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru, ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1364/2006/ES a menia a dopĺňajú nariadenia (ES) č. 713/2009, (ES) č. 714/2009 a (ES) č. 715/2009 (Ú. v. EÚ L 115, 25.4.2013, s. 39).

([5]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/869 z 30. mája 2022 o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru, ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 715/2009, (EÚ) 2019/942 a (EÚ) 2019/943 a smernice 2009/73/ES a (EÚ) 2019/944 a ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 347/2013 (Ú. v. EÚ L 152, 3.6.2022, s. 45).

(17) S cieľom uľahčiť úsilie členských štátov o plnenie cieľov nariadenia (EÚ) 2022/1032, pokiaľ ide o uskladňovanie plynu, by sa mal na účely určenia objemu ich povinného zníženia dopytu zohľadniť aj objem plynu, ktorý členské štáty využívajú na uskladňovanie a ktorý presahuje priebežný cieľ k 1. augustu 2022.

(18) Okrem toho, aby sa riadne zohľadnila vysoká miera závislosti kritických priemyselných odvetví členských štátov od plynu, by členské štáty mali mať pri stanovovaní objemu svojho povinného zníženia dopytu možnosť vyňať spotrebu plynu v uvedených odvetviach. Monitorovanie zo strany Komisie by malo zabezpečiť, aby vnútroštátne obmedzenia neviedli k neprimeranému narušeniu vnútorného trhu. Členské štáty by tiež mali mať možnosť obmedziť objem svojho povinného zníženia dopytu, ak je takéto obmedzenie nevyhnutné na maximalizáciu dodávok plynu do iných členských štátov a ak sú schopné preukázať, že komerčné vývozné kapacity ich prepojení do iných členských štátov alebo ich vnútroštátna infraštruktúra LNG sa využívajú v najväčšej možnej miere na presmerovanie plynu do iných členských štátov. Komisia by mala monitorovať, či sú splnené podmienky na uplatňovanie týchto výnimiek.

(19) Pokiaľ ide o osobitné okolnosti týkajúce sa dopytu prepojených členských štátov, členské štáty by mali mať možnosť dočasne obmedziť povinné zníženie dopytu, ak je to nevyhnutné na zaistenie bezpečnosti dodávok energie, a to aj v prípade, keď členský štát čelí kríze dodávok elektriny, ako sa uvádza v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 ([6]). Mala by sa zohľadniť aj uskladňovacia kapacita a úroveň zásob presahujúca priebežný cieľ, ako sa uvádza v prílohe Ia k nariadeniu (EÚ) 2017/1938.

(20) Členské štáty by mali mať možnosť slobodne si zvoliť vhodné opatrenia na dosiahnutie zníženia dopytu. Pri určovaní vhodných opatrení na zníženie dopytu a uprednostňovaní skupín odberateľov by členské štáty mali zvážiť využitie opatrení uvedených Komisiou v jej oznámení z 20. júla 2022 s názvom „Úspora plynu pre bezpečnú zimu“. Členské štáty by mali zvážiť najmä ekonomicky účinné opatrenia, ako sú aukcie alebo tendre, prostredníctvom ktorých môžu stimulovať znižovanie spotreby ekonomicky efektívnym spôsobom. Medzi opatrenia prijaté na vnútroštátnej úrovni môžu patriť aj finančné stimuly alebo kompenzácie pre dotknutých účastníkov trhu.

(21) Každé opatrenie prijaté členskými štátmi na dosiahnutie zníženia dopytu musí byť v súlade s právom Únie a najmä s nariadením (EÚ) 2017/1938. Takéto opatrenia by mali byť predovšetkým nevyhnutné, presne vymedzené, transparentné, primerané, nediskriminačné a overiteľné, a nemalo by neprimerane narúšať hospodársku súťaž alebo riadne fungovanie vnútorného trhu s plynom, ani ohrozovať bezpečnosť dodávok plynu iných členských štátov ani Únie. Je nevyhnutné vziať do úvahy záujmy chránených odberateľov aj v súvislosti s dodávkami plynu do centralizovaných vykurovacích systémov v prípade krízy v oblasti bezpečnosti dodávok.

(22) S cieľom zabezpečiť koordinované vykonávanie opatrení na zníženie dopytu by členské štáty mali nadviazať pravidelnú spoluprácu v rámci každej z príslušných rizikových skupín. Členské štáty sa môžu slobodne dohodnúť na koordinačných opatreniach, ktoré budú pre daný región najvhodnejšie. Komisia a Koordinačná skupina pre plyn by mali mať prehľad o národných opatreniach zavedených členskými štátmi a informovať o najlepších postupoch koordinácie opatrení v rámci rizikových skupín. Členské štáty by mali na koordináciu svojej činnosti využívať aj iné orgány.

(23) S cieľom zabezpečiť, aby sa v národných núdzových plánoch zohľadnili dobrovoľné alebo povinné opatrenia na zníženie dopytu stanovené v tomto nariadení, príslušný orgán každého členského štátu by mal prijať potrebné kroky na aktualizáciu národného núdzového plánu vypracovaného podľa článku 8 nariadenia (EÚ) 2017/1938 do 31. októbra 2022. Vzhľadom na krátky čas na uvedenú aktualizáciu by sa nemali uplatňovať koordinačné postupy podľa článku 8 ods. 6 až 11 nariadenia (EÚ) 2017/1938. Každý členský štát by však mal o aktualizácii svojho národného núdzového plánu viesť konzultácie s ostatnými členskými štátmi. Komisia by mala zvolať rizikové skupiny, Koordinačnú skupinu pre plyn alebo iné príslušné orgány s cieľom prediskutovať možné otázky týkajúce sa opatrení na zníženie dopytu.

([6]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 z 5. júna 2019 o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie a o zrušení smernice 2005/89/ES (Ú. v. EÚ L 158, 14.6.2019, s. 1).

(24) Na posúdenie pokroku členských štátov pri vykonávaní dobrovoľných alebo povinných opatrení na zníženie dopytu a na meranie sociálneho a ekonomického vplyvu uvedených opatrení, ako aj vplyvu na zamestnanosť je nevyhnutné pravidelné a účinné monitorovanie a vykazovanie. Príslušný orgán každého členského štátu alebo iný subjekt určený členským štátom by mal monitorovať zníženie dopytu dosiahnuté na jeho území a výsledky pravidelne oznamovať Komisii. Koordinačná skupina pre plyn by mala pomáhať Komisii pri monitorovaní plnenia povinností znižovania dopytu.

(25) Aby sa zabránilo značným hospodárskym škodám pre Úniu ako celok, je kľúčové, aby každý členský štát po vyhlásení stavu pohotovosti Únie obmedzil svoj dopyt. Uvedeným obmedzením sa zabezpečí dostatok plynu pre všetkých, a to aj počas zimy. Zníženie dopytu v celej Únii je vyjadrením zásady solidarity, ktorá je zakotvená v zmluve. Je preto opodstatnené, aby Komisia prísne dohliadala na to, či členské štáty povinné znižovanie dopytu vykonávajú. V prípade, keď Komisia zistí riziko, že členský štát nemusí byť schopný splniť svoju povinnosť spočívajúcu v povinnom znížení dopytu, mala by mať možnosť požiadať daný členský štát, aby predložil plán stanovujúci stratégiu a opatrenia na účinné dosiahnutie povinného zníženia dopytu. Uvedený členský štát by mal náležite zohľadniť všetky pripomienky a návrhy Komisie v súvislosti s uvedeným plánom.

(26) Keďže zásada solidarity poskytuje každému členskému štátu za určitých okolností právo na podporu zo strany susedných členských štátov, členské štáty, ktoré žiadajú o takúto podporu, by mali takisto konať v duchu solidarity, pokiaľ ide o znižovanie ich domáceho dopytu po plyne. Pri podaní žiadosti o solidárne opatrenie podľa článku 13 nariadenia (EÚ) 2017/1938 by preto členské štáty mali mať zavedené všetky vhodné opatrenia na zníženie dopytu po plyne. Komisia by mala mať možnosť požiadať členský štát žiadajúci o solidárne opatrenie, aby predložil plán s opatreniami na dosiahnutie možného ďalšieho zníženia dopytu. Uvedený štát by mal náležite zohľadniť stanovisko Komisie.

(27) Komisia by mala o vykonávaní tohto nariadenia pravidelne informovať Európsky parlament a Radu.

(28) Vzhľadom na bezprostredné ohrozenie bezpečnosti dodávok plynu spôsobené súčasnou vojenskou agresiou Ruska proti Ukrajine by toto nariadenie malo nadobudnúť účinnosť čo najskôr.

(29) Vzhľadom na výnimočnú povahu opatrení stanovených v tomto nariadení by sa toto nariadenie malo uplatňovať po dobu jedného roka odo dňa nadobudnutia jeho účinnosti. Komisia by mala do 1. mája 2023 podať Rade správu o jeho fungovaní a v prípade potreby môže navrhnúť predĺženie obdobia jeho uplatňovania.

(30) Keďže cieľ tohto nariadenia nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa,

PRIJALA TOTO NARIADENIE:

Článok 1

Predmet úpravy a rozsah pôsobnosti

Týmto nariadením sa stanovujú pravidlá na riešenie situácie vážnych ťažkostí s dodávkami plynu s cieľom zaistiť bezpečnosť dodávok plynu v Únii v duchu solidarity. Uvedené pravidlá zahŕňajú lepšiu koordináciu, monitorovanie a nahlasovanie vnútroštátnych opatrení na zníženie dopytu po plyne a možnosť, aby Rada na návrh Komisie vyhlásila stav pohotovosti Únie ako úroveň krízovej situácie špecifickú pre Úniu, v ktorej sa na úrovni celej Únie aktivuje povinnosť spočívajúca v povinnom znížení dopytu po plyne.

Článok 2

Vymedzenie pojmov

Na účely tohto nariadenia sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

1. „príslušný orgán“ je orgán štátnej správy alebo národný regulačný orgán, ktorý určil členský štát na zabezpečovanie vykonávania opatrení stanovených v nariadení (EÚ) 2017/1938;

2. „stav pohotovosti Únie“ je úroveň krízovej situácie špecifická pre Úniu, pri ktorej sa aktivuje povinné zníženie dopytu a ktorá nesúvisí so žiadnou z úrovní krízovej situácie podľa článku 11 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2017/1938;

3. „spotreba plynu“ je celková dodávka zemného plynu na činnosti na území členského štátu vrátane konečnej spotreby domácností, priemyslu a výroby elektriny, ale s výnimkou – okrem iného – plynu používaného na plnenie uskladňovacích kapacít, v súlade s vymedzením pojmu „dodávka, transformácia a spotreba plynu“, ktoré používa Komisia (Eurostat);

4. „surovina“ je neenergetické využívanie zemného plynu, ako sa uvádza vo výpočtoch energetických bilancií Komisie (Eurostatu);

5. „referenčná spotreba plynu“ je objem priemernej spotreby plynu v členskom štáte počas referenčného obdobia; v prípade členských štátov, v ktorých sa spotreba plynu v období od 1. augusta 2021 do 31. marca 2022 zvýšila aspoň o 8 % v porovnaní s priemernou spotrebou plynu počas referenčného obdobia, „referenčná spotreba plynu“ je len objem spotreby plynu v období od 1. augusta 2021 do 31. marca 2022;

6. „referenčné obdobie“ sú obdobia od 1. augusta do 31. marca počas piatich po sebe nasledujúcich rokov predchádzajúcich dňu nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia, začínajúc obdobím od 1. augusta 2017 do 31. marca 2018;

7. „priebežný cieľ“ je priebežný cieľ stanovený v prílohe Ia k nariadeniu (EÚ) 2017/1938.

Článok 3

Dobrovoľné zníženie dopytu

Členské štáty vynaložia maximálne úsilie na zníženie svojej spotreby plynu v období od 1. augusta 2022 do 31. marca 2023 aspoň o 15 % v porovnaní so svojou priemernou spotrebou plynu v období od 1. augusta do 31. marca počas piatich po sebe nasledujúcich rokov predchádzajúcich dňu nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia (ďalej len „dobrovoľné zníženie dopytu“). Na uvedené dobrovoľné opatrenia na zníženie dopytu sa uplatňujú články 6, 7 a 8.

Článok 4

Vyhlásenie stavu pohotovosti Únie Radou

1. Rada môže na návrh Komisie a prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia vyhlásiť stav pohotovosti Únie.

2. Komisia predloží návrh takéhoto stavu pohotovosti Únie, ak sa domnieva, že existuje značné riziko závažného výpadku dodávok plynu alebo ak dôjde k výnimočne vysokému dopytu po plyne, v prípade ktorých nestačia opatrenia uvedené v článku 3 a ktoré majú za následok výrazné zhoršenie situácie s dodávkami plynu v Únii, pričom však trh je schopný zvládnuť toto narušenie bez toho, aby boli potrebné netrhové opatrenia.

3. Komisia takisto predloží Rade návrh na vyhlásenie stavu pohotovosti Únie, ak o to požiada päť alebo viac príslušných orgánov, ktoré vyhlásili stav pohotovosti na vnútroštátnej úrovni podľa článku 11 ods. 1 písm. b) nariadenia (EÚ) 2017/1938.

4. Rada môže kvalifikovanou väčšinou návrh Komisie zmeniť.

5. Predtým, ako Rade predloží návrh na vyhlásenie stavu pohotovosti Únie, sa Komisia poradí s príslušnými rizikovými skupinami uvedenými v prílohe I k nariadeniu (EÚ) 2017/1938 (ďalej len „rizikové skupiny“) a s Koordinačnou skupinou pre plyn zriadenou článkom 4 uvedeného nariadenia.

6. Rada môže na návrh Komisie vyhlásiť prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia ukončenie stavu pohotovosti Únie a povinností podľa článku 5. Komisia predloží Rade návrh takéhoto vykonávacieho rozhodnutia, keď sa na základe posúdenia domnieva, že situácia, v nadväznosti na ktorú bol stav pohotovosti Únie vyhlásený, už nie je dôvodom na zachovanie uvedeného stavu, a po porade s príslušnými rizikovými skupinami a s Koordinačnou skupinou pre plyn.

Článok 5

Povinné zníženie dopytu v prípade stavu pohotovosti Únie

1. Ak Rada vyhlási stav pohotovosti Únie, každý členský štát zníži svoju spotrebu plynu v súlade s odsekom 2 (ďalej len „povinné zníženie dopytu“).

2. Na účely povinného zníženia dopytu, pokiaľ bude vyhlásený stav pohotovosti Únie, sa spotreba plynu v každom členskom štáte v období od 1. augusta 2022 do 31. marca 2023 („obdobie zníženia dopytu“) zníži o 15 % v porovnaní s jeho referenčnou spotrebou plynu. Na účely povinného zníženia dopytu sa zohľadnia všetky objemy zníženia dopytu, ktoré členský štát dosiahol počas obdobia pred vyhlásením stavu pohotovosti Únie.

3. Členský štát, ktorého elektrizačná sústava je synchronizovaná len s elektrizačnou sústavou tretej krajiny, je oslobodený od uplatňovania ods. 2 v prípade, že je desynchronizovaný od sústavy uvedenej tretej krajiny dovtedy, pokiaľ služby izolovaného energetického systému alebo iné služby poskytované prevádzkovateľovi energetickej prenosovej sústavy sa vyžadujú na zabezpečenie bezpečnej a spoľahlivej prevádzky energetického systému.

4. Členský štát je oslobodený od uplatňovania odseku 2, pokiaľ tento členský štát nie je priamo prepojený s prepojenou plynovou sústavou ktoréhokoľvek iného členského štátu.

5. Členský štát môže obmedziť referenčnú spotrebu plynu používanú na výpočet cieľa povinného zníženia dopytu podľa odseku 2 o objem plynu rovnajúci sa rozdielu medzi jeho priebežným cieľom pre 1. august 2022 a skutočným objemom uskladneného plynu k 1. augustu 2022, ak ku tomuto dátumu spĺňa priebežný cieľ.

6. Členský štát môže obmedziť referenčnú spotrebu plynu používanú na výpočet cieľa povinného zníženia dopytu podľa odseku 2 o objem plynu spotrebovaného počas referenčného obdobia ako suroviny.

7. Členský štát môže obmedziť povinné zníženie dopytu o 8 percentuálnych bodov za predpokladu, že preukáže, že jeho prepojenie s inými členskými štátmi merané pevnou technickou vývoznou kapacitou v porovnaní s jeho ročnou spotrebou plynu v roku 2021 je nižšie ako 50 % a že kapacita prepojení do iných členských štátov sa skutočne využívala na prepravu plynu na úrovni najmenej 90 % aspoň jeden mesiac pred oznámením výnimky, pokiaľ členský štát nemôže preukázať, že neexistuje žiadny dopyt a kapacita sa maximalizovala, a že jeho domáce zariadenia LNG sú komerčne a technicky pripravené na presmerovanie plynu do iných členských štátov až do objemu požadovaného trhom.

8. Členský štát, ktorý čelí kríze dodávok elektriny, môže dočasne obmedziť povinné zníženie dopytu podľa odseku 2 na úroveň potrebnú na zmiernenie rizika pre dodávku elektriny, ak neexistujú iné ekonomické alternatívy na nahradenie plynu potrebného na výrobu elektriny bez vážneho ohrozenia bezpečnosti dodávok. V takom prípade členský štát oznámi dôvody obmedzenia a poskytne dostatočné dôkazy o výnimočných okolnostiach odôvodňujúcich obmedzenie. V prípade potreby členský štát aktualizuje plán pripravenosti na riziká podľa článku 10 nariadenia (EÚ) 2019/941.

9. Členský štát oznámi Komisii svoje rozhodnutie obmedziť povinné zníženie dopytu podľa odsekov 5, 6, 7 a 8 spolu s potrebnými dôkazmi o tom, že sú splnené podmienky na obmedzenie povinného zníženia dopytu. Oznámenie týkajúce sa odsekov 5, 6, a 7 sa môže podať už po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia a musí sa podať najneskôr dva týždne po vyhlásení stavu pohotovosti Únie. Oznámenie týkajúce sa odseku 8 sa môže podať najneskôr dva týždne po vzniku krízy dodávok elektriny uvedenej v uvedenom odseku. Členský štát tiež informuje príslušné rizikové skupiny a Koordinačnú skupinu pre plyn o svojom zámere.

10. Na základe oznámenia a po porade s rizikovými skupinami a Koordinačnou skupinou pre plyn Komisia posúdi, či sú splnené podmienky na obmedzenie podľa odsekov 5, 6, 7 a 8. V prípade, že Komisia zistí, že obmedzenie nie je opodstatnené, prijme stanovisko, v ktorom uvedie dôvody, prečo by mal členský štát odstrániť alebo upraviť obmedzenie povinného zníženia dopytu. Uvedené stanovisko sa prijme najneskôr do 30 pracovných dní po úplnom oznámení podľa odseku 9.

11. Ak už nie sú splnené podmienky na obmedzenie povinného zníženia dopytu uvedené v odsekoch 5, 6, 7 a 8, členský štát uplatňuje cieľ povinného zníženia dopytu podľa odseku 2.

12. Komisia priebežne monitoruje, či sú splnené podmienky na obmedzenie povinného zníženia dopytu podľa odsekov 5, 6, 7 a 8.

13. Články 6, 7 a 8 sa uplatňujú na povinné opatrenia na zníženie dopytu bez toho, aby boli dotknuté existujúce dlhodobé zmluvy.

Článok 6

Opatrenia na dosiahnutie zníženia dopytu

1. Členské štáty si môžu zvoliť vhodné opatrenia na zníženie dopytu. Opatrenia uvedené v článkoch 3 a 5 musia byť jasne vymedzené, transparentné, primerané, nediskriminačné a overiteľné. Pri výbere opatrení členské štáty zohľadňujú zásady stanovené v nariadení (EÚ) 2017/1938. Opatrenia najmä:

a) nesmú neprimerane narúšať hospodársku súťaž alebo riadne fungovanie vnútorného trhu s plynom;

b) nesmú ohrozovať bezpečnosť dodávok plynu v iných členských štátoch alebo v Únii ako celku;

c) musia spĺňať ustanovenia nariadenia (EÚ) 2017/1938, pokiaľ ide o chránených odberateľov.

2. Pri prijímaní opatrení na zníženie dopytu členské štáty zvážia uprednostnenie opatrení, ktoré majú vplyv na iných odberateľov, ako sú chránení odberatelia v zmysle článku 2 bodu 5 nariadenia (EÚ) 2017/1938, a môžu tiež z takých opatrení vylúčiť uvedených odberateľov na základe objektívnych a transparentných kritérií, v ktorých sa zohľadní ich hospodársky význam, ako aj, okrem iného, tieto prvky:

a) vplyv prerušenia na dodávateľské reťazce, ktoré sú rozhodujúce pre spoločnosť;

b) možné negatívne vplyvy v iných členských štátoch, najmä na dodávateľské reťazce nadväzujúcich odvetví, ktoré sú kritické pre spoločnosť;

c) potenciálne dlhodobé poškodenie priemyselných zariadení;

d) možnosti zníženia spotreby a nahradenia výrobkov v Únii.

3. Pri rozhodovaní o opatreniach na zníženie dopytu členské štáty zvážia opatrenia na zníženie spotreby plynu v elektroenergetike, opatrenia na podporu prechodu na iné palivá v priemysle, vnútroštátne kampane na zvyšovanie informovanosti a cielené povinnosti obmedziť vykurovanie a chladenie, na podporu prechodu na iné palivá a na zníženie spotreby v priemysle.

Článok 7

Koordinácia opatrení na zníženie dopytu

1. S cieľom zabezpečiť primeranú koordináciu dobrovoľných a povinných opatrení na zníženie dopytu podľa článkov 3 a 5 členské štáty navzájom spolupracujú v rámci každej z príslušných rizikových skupín.

2. Príslušný orgán každého členského štátu aktualizuje svoj národný núdzový plán vypracovaný podľa článku 8 nariadenia (EÚ) 2017/1938 najneskôr do 31. októbra 2022, aby zohľadňoval dobrovoľné opatrenia na zníženie dopytu. Každý členský štát podľa potreby aktualizuje svoj národný núdzový plán aj v prípade vyhlásenia stavu pohotovosti Únie podľa článku 4 tohto nariadenia. Článok 8 ods. 6 až 10 nariadenia (EÚ) 2017/1938 sa neuplatňuje na aktualizácie národných núdzových plánov podľa tohto odseku.

3. Členské štáty sa pred prijatím revidovaných núdzových plánov poradia s Komisiou a s príslušnými rizikovými skupinami. Komisia môže zvolať zasadnutia rizikových skupín a Koordinačnej skupiny pre plyn s prihliadnutím na akékoľvek stanoviská, ktoré v tejto súvislosti vyjadrili členské štáty, s cieľom prediskutovať otázky súvisiace s národnými opatreniami na zníženie dopytu.

Článok 8

Monitorovanie a presadzovanie

1. Príslušný orgán každého členského štátu monitoruje vykonávanie opatrení na zníženie dopytu na svojom území. Členské štáty podávajú Komisii každé dva mesiace a najneskôr do 15. dňa nasledujúceho mesiaca správy o dosiahnutom znížení dopytu. Rizikové skupiny a Koordinačná skupina pre plyn pomáhajú Komisii pri monitorovaní dobrovoľného a povinného znižovania dopytu.

2. Ak Komisia na základe nahlásených hodnôt zníženia dopytu zistí riziko, že členský štát nebude schopný splniť povinnosť spočívajúcu v povinnom znížení dopytu podľa článku 5, Komisia požiada členský štát, aby predložil plán stanovujúci stratégiu na účinné splnenie povinnosti zníženia dopytu. Komisia požiada aj členský štát, ktorý žiada o solidárne opatrenie podľa článku 13 nariadenia (EÚ) 2017/1938, aby predložil plán stanovujúci stratégiu na dosiahnutie ďalšieho možného zníženia dopytu po plyne v súlade s článkom 10 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2017/1938. Komisia v oboch prípadoch vydá stanovisko s pripomienkami a návrhmi k predloženým plánom a informuje Radu o svojom stanovisku. Dotknutý členský štát náležite zohľadní stanovisko Komisie.

3. Komisia o vykonávaní tohto nariadenia pravidelne informuje Európsky parlament a Radu.

Článok 9

Preskúmanie

Komisia do 1. mája 2023 vykoná preskúmanie tohto nariadenia vzhľadom na všeobecnú situáciu s dodávkami plynu do Únie a predloží Rade správu o hlavných zisteniach uvedeného preskúmania. Komisia môže na základe uvedenej správy najmä navrhnúť predĺženie obdobia uplatňovania tohto nariadenia.

Článok 10

Nadobudnutie účinnosti a uplatňovanie

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Uplatňuje sa po dobu jedného roka odo dňa nadobudnutia jeho účinnosti.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

V Bruseli 5. augusta 2022

Za Radu
predseda
M. BEK